

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΞΕΝΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Γ Ε Ω Ρ Γ Ι Ο Σ Ο Ν Ε

Ὁ Γεώργιος Όνέ εἶνε ὁ μυθιστοριογράφος ὁ ἀπὸ δεκαετίας περίπου οἰκειότατος εἰς τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν τὸ ἀναγινώσκον τὰς ἐπιφυλλίδας τῶν ἐφημερίδων. Πάντα σχεδὸν τὰ ἔργα του μετεφράσθησαν καὶ ἀπλήστως ἀνεγνώσθησαν παρ' ἡμῖν, ὁ δὲ «Κύριος τοῦ Σιδηρουργείου», καὶ ὡς μυθιστόρημα καὶ ὡς δράμα, εἰσήλασε καὶ ἐνταῦθα κατακτητικῶς, ἀμφιβάλλομεν δὲ ἂν ὑπάρχη που τῶν Ἀθηνῶν ἢ καὶ τῶν ἐπαρχιῶν εὐαίσθητος φιLANαγνώστρια, προμηθευομένη γαλλικὰ μυθιστορήματα καὶ ἀραιοσκομένη εἰς τὰς ἑλληνικὰς ἐπιφυλλίδας, ἢ ὅποια δὲν ἀνελύθη εἰς δάκρυα ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει του. Ἡ παρ' ἡμῖν δημοτικότητα τοῦ Όνέ δὲν εἶνε τι ἀπροσδόκητον καὶ τερατῶδες ἐν τῇ καθόλου φιλολογικῇ ἱστορίᾳ, οὐδὲ πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς ἰδιαιτέρους λόγους κρατοῦντας ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ κοινῶνι· ἀλλ' ἀρμονικώτατα σχετίζεται πρὸς τὴν δημοτικότητα, τῆς ὁποίας ἂν ἀπὸ τινος δὲν ἀπολαύη εἰς ἴσον βαθμὸν, ἀλλ' ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἤξιώθη παρὰ τῷ πολυπληθεῖ κοινῷ τῆς πατρίδος του, καὶ πρὸς τὰς φιλολογικὰς ἀξιώσεις τοῦ πανταχοῦ τοῦ κόσμου μεγάλου πλῆθους τῶν ἀναγνωστῶν, τοῦ στερουμένου τῆς λεπτῆς καὶ ὑπερόχου μορφώσεως, ἧτις χαρακτηρίζει τοὺς ὀλίγους.

Ἐν Γαλλίᾳ τὰ μυθιστορήματα τοῦ Όνέ κατέστησαν πολὺκροτα διὰ τὴν ἐπιτυχίαν των, καὶ ἐκυκλοφόρησαν εἰς ἐκπληκτικὸν βαθμὸν. Ὁ «Σέργιος Πανίνος», ἔργον βραβευθὲν ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Ἀκα-

δημίας, ἔσγην ἑκατὸν πενήκοντα ἐκδόσεις· ὁ «Κύριος τοῦ Σιδηρουργείου» διακοσίας πενήκοντα· ἢ «Κόμησα Σάρα» ἑκατὸν, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ λοιπὰ αὐτοῦ ἔργα Ἀλλ' ἐνῶ οὕτω ἐνθουσιωδῶς ὑποδέχεται τὸ μέγα κοινὸν τὰ βιβλία τοῦ Όνέ, πάντες σχεδὸν οἱ λόγοι· οἱ διαπρέποντες ἐν τῇ ποιήσει, τῇ κριτικῇ, τῇ φιλολογίᾳ καὶ τῇ καλλιτεχνίᾳ, τρέφουσι πρὸς ταῦτα ἄκραν περιφρόνησιν, καὶ ὅταν δὲν σιωπῶσιν, ἀποφαίνονται περὶ αὐτῶν μετὰ σαρκασμῶν καὶ γελῶτων. Ἀξίον σημειώσεως εἶνε ὅτι ἂν καὶ ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῇ «Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο Κόσμων» τινὰ τῶν ἔργων τοῦ Όνέ, ὁ διάσχυμος Βρυνετιέρ, ὁ ἐν τῷ ἐγκρίτῳ περιοδικῷ δημοσιεύων τὰς περὶ τῆς συγχρόνου φιλολογικῆς κινήσεως μελέτας του, οὐ μόνον οὐδέποτε ἔγραψε κρίσιν τινὰ περὶ Όνέ, ὡς περὶ ἄλλων συναδέλφων αὐτοῦ, ὡς τοῦ Λοσιί, τοῦ Μωπασσάν, τοῦ Βουρζέ, ἀλλὰ καὶ οὐδέποτε οὐδ' ἀπλῶς κἂν ἀνέφερε τὸ ὄνομά του. Δύο δὲ τῶν κορυφαίων τῆς συγχρόνου κριτικῆς ἐν Γαλλίᾳ, ὁ Ἰούλιος Λεμαίτρ καὶ ὁ Ἀνατόλ Φράνς, καὶ ἐπανειλημμένως ἐξηκόντισαν κατ' αὐτοῦ ἀρχιλόγια βέλη, ὁ πρῶτος ἰδίως πολλάκις δι' εὐφυστάτων ἀναλύσεων πειραθεὶς νὰ καταδείξῃ τὸν ἄνθρωπον ὡς συρραφέα τετριμμένων καὶ χυδαίων καὶ μελοδραματικῶν ἀπιθανοτήτων, ἐκτελέσεως οὐχ ἤττον χονδροειδοῦς τῆς εὑρέσεως αὐτῶν. Ἐννοεῖται δ' ὅτι ἢ πρὸς τὸν Όνέ ἐξ εὐσυνειδησίας περιφρόνησις ὀλίγων ἀριστοκρατικῶν πνευμάτων καὶ καλλιτεχνῶν θεραπευόντων ἀνώτερόν τι ἰδεῶδες δὲν ἐβράδυνε νὰ καταστῇ συρμὸς πρὸς ἀπλήν ἐπίδειξιν μεταξὺ πάντων τῶν νέων τῶν διακαιομένων ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ διακριθῶσιν ὡς βαθυγνώμονες συγγραφεῖς καὶ ἀριστοτέλεια, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἀνέγνωσαν οὐδεμίαν σελίδα ἐκ τῶν ἔργων του.

Κατὰ τοὺς ἀνηλεεῖς αὐτοὺς κριτὰς ἢ μάλλον διώκτας τοῦ Όνέ, οἱ ἐν τῇ φιλολογίᾳ θρίαμβοι αὐτοῦ ἐξηγοῦνται ἐκ τῆς φύσεως τῶν μυθιστορημάτων του, ἅτινα εἶνε θαυμασίως ἡρμυσμένα πρὸς τὰς κλίσεις, τὴν ἀγωγὴν καὶ τὸ πνεῦμα τῶν πολλῶν, οὐδὲ περιέχουσι τι ὑπέρτερον τῆς ἀναπτύξεώς των, διεκφεύγον τὴν ἀντίληψίν των, ἢ ὅπως ἴσως στενοχωροῦν αὐτοὺς. Εἰς τὰ ἔργα τοῦ Όνέ οὗτοι ἀνευρίσκουσι τὸ ἰδανικόν των. Λαμβάνουσι τὸ ὑπ' αὐτοῦ προσφερόμενον ποτήριον τῆς banalité καὶ τὸ ροφῶσι μέχρι τῆς τελευταίας σταγόνας. Ὁ Όνέ ἐγεννήθη πρὸς ἀγαλλίασιν τῶν ἀμαθῶν τῶν ἀσχολουμένων καὶ εἰς τὴν φιλολογίαν. Διερμηνεύει τὰ ὄνειροπολήματα τῶν νοικοκυραίων (τῶν νοικοκυραίων κατὰ τὸ πνεῦμα, ἀνεξαρτήτως τῆς κοινωνικῆς τῶν τάξεως, γνωστὸν δὲ ποία σημασία ἀποδίδεται ἐν τῇ φιλολογικῇ γλώσσῃ τῶν Γάλλων εἰς τὴν λέξιν bourgeois), τὰ διερμηνεύει λαμπρότερον καὶ καθαρώτερον παντὸς ἄλλου. Τὰ διερμηνεύει διὰ τῆς ἐκλογῆς τῶν θεμάτων του, ἅτινα πάντα με περισσεῖαν ρομαντικότητος παρουσιάζουσιν ὡς δρώντα πρόσωπα ἀστὸς ἀφ' ἑνός καὶ ἀριστοκράτας ἀφ' ἑτέρου, τοὺς πρῶτους ἀείποτε θριαμβεύοντας κατὰ τῶν δευτέρων, καὶ τὴν ἀρετὴν ἀείποτε κατισχύουσιν τῆς κακίας. Τὰ διερμηνεύει διὰ τῆς αἰτίας ἐκβάσεως αὐτῶν, ἅτινα συνήθως τελειώνουν με γέ-

λοια καὶ χαρές, μὲ εἶδος τι καθάρσεως, εἰς ἣν αἰετοποτε ἀρέσκονται οἱ πρόστυχοι. Τὰ διερμηνεύει διὰ τοῦ ἀπιθάνου, ἀψυχολογήτου καὶ ὄλως συνθηματικῶ τῶν ἠρώων του, καὶ τέλος διὰ τῆς μορφῆς τὴν ὁποίαν παρέχει εἰς τὰ ἔργα του, διὰ τοῦ ὕφους αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον ἀσμενίζει εἰς πᾶν ὅ,τι τετριμμένον καὶ ἀπρηχαιωμένον ἐν τῇ τέχνῃ τοῦ γράφειν, καὶ ὁμοιάζει μᾶλλον πρὸς θεματογράφημα δεξιοῦ μαθητοῦ ἢ πρὸς λόγον συγγραφέως. Ἐν συνόλῳ ὁ Ὀνέ, κατὰ τὸν Λεμαίτρ, εἶνε: Φεγιέ, ἄμοιρος χάριτος καὶ λεπτότητος· Σερβυλιέ, ἄνευ πνεύματος καὶ φιλοσοφίας. Τερεῖ χωρὶς ποιήσιν καὶ ἀφέλειαν· εἶνε τρισυπόστατος ἐν χυδαϊότητι.

Ἐν τούτοις οἰκονομεῖ ἐπιτηδείως τὰς διηγήσεις του, καὶ ἂν ἀστοχῇ περὶ τὰς φιλολογικὰς περιγραφὰς καὶ τὰς ψυχολογικὰς ἀναπτύξεις, δὲν στερεῖται δραματικῆς τινος ἐναργείας· διὰ τοῦτο τὰ μυθιστορηματὰ του μεταφερόμενα ἐπὶ τῆς σκηνῆς, κερδίζουν. Ὁ «Κύριος τοῦ Σιδηρουργείου» ὡς δράμα ἀποτελεῖ μίαν ἐκ τῶν μᾶλλον καταπληκτικῶν ἐπιτυχῶν τῆς ἐποχῆς· ὀλιγώτερον ἐπέτυχεν ἀπὸ τοῦ θεάτρου ὁ «Τελευταῖος ἔρωτος», ὅπου ὁ συγγραφεὺς, παραγνωρίζων τὴν ἰκανότητά του, ἀπεπειράθη νὰ ἀναπτύξῃ τὸ δράμα του ὄχι διὰ τῶν ἐξωθεν περιπετειῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐνδομύχου ἀναλύσεως τῶν παθῶν. Μεθ' ὅλων δὲ τοὺς εὐλόγους ἴσως ἰσχυρισμοὺς τῶν κριτικῶν, δέον νὰ καταλογισθῇ ὡς ἀρετὴ τῷ Ὀνέ ἡ ἀπόπειρα τῆς ὑπ' αὐτοῦ, ἔστω καὶ ἀντιφιλολογικῆς, διαπλάσεως εὐγενῶν καὶ γενναίων χαρακτήρων, ἐξ ὧν παρέχεται αἰσία τις καὶ κρείττων τῆς πραγματικότητος ἀντίληψις τῆς ζωῆς. * *

ἈΝΑ ΤΟ ἈΣΤΥ

Ἡ ἐπὶ τὸ φθινοπωρινώτερον πρόωρος μετατροπὴ τοῦ καιροῦ δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ. Οὔτε τὰ μελανὰ νέφη τὰ ὀγκώδη καὶ βαρέα, τὰ περιπολοῦντα ἐπιμόνως ἀνά τὸν κυανοῦν οὐρανὸν καὶ σκοτίζοντα κατὰ διαλείμματα τὸν ἥλιον· οὔτε αἱ παροδικαὶ βροχαὶ αἱ ραγδαῖαι καὶ ἀπρόοπτοι, αἱ καλύπτουσαι δι' ἀπεράντου ἰλύος τὰς ὁδοὺς, οὔτε πλέον αἱ ψυχραὶ καὶ ἀνεμώδεις ἐκείναι ἐσπέρας, καθ' ἃς ἤρημοῦντο ἀπελπιστικῶς καὶ θέατρα καὶ Φάληρα καὶ ἀνεφρίνοντο τὰ λησμονημένα λεπτὰ ἐπανωφόρια. . . Ἡ ἀτμόσφαιρα ἐδιορθώθη· ὁ οὐρανὸς ἐκαθαρίσθη, ὁ καύσων ἐπανήρχισεν εἰπέρ ποτε ἀκμαῖος καὶ ἡ ἐσπερινὴ ζωὴ ἀνέλαβε τὸ θερινὸν θέληγητρόν της. Καὶ μὲ τοιοῦτον καιρὸν ἐωρτάσαμεν τὴν 15ην Αὐγούστου. Ὑπὸ ἥλιον καυστικώτατον ἐγένοντο αἱ πρὸς τὰς Μαρίας καὶ τοὺς Παναγιώτας κοπιώδεις ἐπισκέψεις, εἰς δὲ τὰς αἰθούσας τῶν ἑορταζόντων, ὅπου τὸ ἀόγευμα συνηθροίσθη ὁ κόσμος τῶν φίλων, τὰ ριπίδια ἐκινουῦντο ζωηρότερον τῶν γλωσσῶν. Ζέστη! ζέστη! . . Τὸ ἐσπέρας μόνον ἐδρόσιεν ὀλίγον καὶ ὁμοῦ μὲ τὴν δρόσον διεχύθη ἡ μαγεία σελήνης πλησιραοῦς. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐξεχύθησαν ἔξω. Σπανίως τὰ κέντρα, τὰ θέατρα, τὰ καφενεῖα, τὰ ζαχαροπλαστεῖα, εἶδον τόσον κόσμον· προπάντων τὰ ζαχαροπλαστεῖα ὅπου πολλοί, ἀφ' οὔ αἱ αἰθούσαι ἦσαν ἀκατοίκητοι, προσέφεραν διὰ τὴν ἑορτὴν τῶν τὰ παγωτὰ εὐαρεστότερον εἰς εὐρεῖς κύκλους φίλων, παιδρῶν καὶ λάλων ὑπὸ τὸ γαργαλιστικὸν φῶς τῆς πανσελήνου, οἱ ὅποιοι πολὺ πέραν τοῦ μεσονυκτίου παρέτειναν τὰς ὑπαιθρίους αὐτῶν συναναστροφάς.

Αἱ Ἀθηναῖοι φιλοξενοῦν ἀπὸ τινος τὸν Δημήτριον Βερναρδάκην. Ἐγκαταλείψας τὸ ἐν Μυτιλήνῃ σεμνὸν ἐρημητήριον, ἤλθε νὰ διέλθῃ ὀλίγας ἡμέρας, ὅπως συνειθίζει κατ' ἔτος, ἐν τῇ τύρβῃ τῆς πρωτεύουσας. Ἄν ἡ μικρὰ αὕτη παρένθεσις, ἐν τῷ ἡρέμῳ βίῳ τοῦ σοφοῦ ἀνοιγομένη, τὸν ὠφελῇ καὶ τὸν ἀναψύχῃ, ἀγνωστοῦμεν ἢ μᾶλλον πολὺ ἀμφιβάλλομεν· ἀλλ' ὅ,τι γνωρίζομεν εἶνε ὅτι δι' ἡμᾶς ἡ ἐπίσκεψις τοῦ κορυφαίου τῶν συγχρόνων λογίων εἶνε πολυτιμοτάτη. Ὁ Βερναρδάκης εἶνε ἐκ τῶν σπανίων ἐκείνων ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων ἡ θεὰ εἶνε διδακτικὴ καὶ τερπνὴ ὡς συμπλήρωμα τῶν συγγραμμάτων. Ἡ φυσιογνωμία του, οἱ τρόποι του, ὀλίγαί λέξεις ἀνταλλάσσόμεναι μετ' αὐτοῦ, εἶνε ἀλησμόνητοι διὰ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐκτιμῶντας παντὸς ἄλλου περισσότερο τὰ πνευματικὰ χαρίσματα. Ὁ Βερναρδάκης εἶνε τύπος λογίου ἐκ τῶν μὴ ἀπαντωμένων συνηθῶς. Δὲν ἔχει τις ἢ νὰ τον ἀτενίσῃ μόνον διὰ τὴν ἀκρίβη ὄλην τὴν φιλοκαλίαν τοῦ καλλιτέχνου καὶ ὄλην τὴν ἐμβρίθειαν τοῦ σοφοῦ, συνηνωμένως ἁρμονικῶς ἐν προτύπῳ διδασκάλου, ὅπως δὲν ἐσυνειθίσασμεν νὰ βλέπωμεν τοὺς τοιοῦτους συχνὰ ἐν Ἑλλάδι καὶ ὅπως ἀντιλαμβάνονται τὸν Βερναρδά-

ἘΡΑΣΙΤΕΧΝΗΣ

Ὅταν 'ς τὰ βάθη τῆς νυκτὸς μὲ περιζώνει ἄκρα θαλάσσης οὐρανοῦ καὶ γῆς εἰρήνη, τὸ πνεῦμα, ὅπου 'ς τὴν ταραχὴν τοῦ κόσμου δύνει, σιγὰ τὴν μυστικὴν ζωὴν του ἀνανεώνει·

τῶν πῶθων ὄλων καὶ παθῶν ἀγάλ' οἱ πόνοι παύουν, καθὼς 'ς τὸν νοῦν ἀπλόνετ' εὐφροσύνη, ὁ αἰθέρας, ὅπου ἀρχῆθεν ἡ ψυχὴ μου κλίνει ἡδύχη ὁρμὴ πρὸς κόσμον ἄλλον μὲ φτερόνει,

καὶ ὅσα πνεύματα ἐδῶ 'ς τὰ πλάσματά τους εἶδα, ἀκαθρέφτιστα ἐκεῖ θωρεῖ τα ἡ φαντασία,

καὶ ὅταν θαρῶ πῶς τὴν χρυσοῦν πατῶ βαθμιδα,

ὅπου ἀντηχεῖ ψηλάθε ἀπεράντη ἁρμονία, θαμπὴ στιγμὴ τὴν ἰσαρὴν μου παίρνει ἐλπίδα μὲ οὐράνιο λάλημα νὰ εἰπῶ τραγοῦδια θεῖα.

—1882

Ι. Π.

